

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členiek senátu JUDr. Eleny Krajčovičovej a JUDr. Jarmily Urbančovej v právnej veci navrhovateľky **M. V.**, nar. X., bytom P., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Martine**, so sídlom ul. P. Mudroňa č. 45, Martin, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutiu odporcu č. **ObPÚ-2009/00144-I-DUS zo 16. decembra 2009**, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z X.. marca 2010, č. k. 29Sp/7/2010-45, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z X.. marca 2010, č. k. 29Sp/7/2010-45 **p o t v r d z u j e .**

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) napadnutým rozsudkom potvrdil podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) preskúmané rozhodnutie, ktorým odporca rozhodol podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva

k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) tak, že navrhovateľka nespĺňa podmienky postavenia oprávnenej osoby podľa § 2 zákona č. 503/2003 Z. z. na navrátenie vlastníctva k pozemkom uvedeným v tabuľke 1, 2, 3. Tieto pozemky pôvodne vlastnila M. Š., rod. T., zomr. X., ktorá bola sestrou navrhovateľkinej starej matky V. K., rod. T., zomr. X.. Preskúmané rozhodnutie sa týka pozemkov v kat. území T., uvedené v tabuľke 1, ktoré boli vyvlastnené M. Š., rod. T., rozhodnutím Okresného národného výboru, odbor výstavby v Martine č. výst. 1937/1969/Po z 27. januára 1970 pre Československý štát – ONV, Odbor výstavby v Martine – vyvlastnenie pozemkov pod príjazdnu cestu k objektom MNO v katastrálnom území obce T., a to pôvodné pozemky pozemno-knižná vložka č. X. – pk. parc. č. X., časť a X. pozemno-knižná parcela č. X., časť a pozemok uvedený v tabuľke 2, ktorý bol vyvlastnený M. Š., rod. T. rozhodnutím Okresného národného výboru, odbor výstavby v Martine č. výst. 283/1969/Po z 26. februára 1970 pre Československý štát – ONV, odbor výstavby v Martine vyvlastnenie pozemkov pod výstavbu objektov MNO v kat. úz. Obce T. – pk. vložka č. X., pozemno-knižná parcela č. X., časť vyvlastňovacia výmera 3.585 m² a pozemok uvedený v tabuľke 3 v pk. vložke č. X., parc. č. X., časť, ktorý bol odkúpený od M. T. podľa kúpno predajnej zmluvy uzavretej 12. mája 1988 medzi kupujúcim Československý štát, Krajská vojenská ubytovacia a stavebná správa Banská Bystrica a predávajúcim M. T., bytom B. o výmere 4.760 m².

O ostatných nehnuteľnostiach, ku ktorým si navrhovateľka uplatnila reštitučný nárok, a ktoré pôvodne vlastnili prastarí rodičia navrhovateľky G. T., zomr. X. a V. T., rod. D., zomr. X., stará matka navrhovateľky V. K., rod. T., zomr. X. a matka navrhovateľky N. B., rod. K., zomr. X., správny orgán rozhodne samostatne.

Krajský súd sa stotožnil so záverom odporcu, že navrhovateľka nespĺňa ani jednu z podmienok ustanovených v § 2 ods. 1, resp. ods. 2 písm. a/ až e/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Námiety navrhovateľky uvedené tak v priebehu reštitučného konania, ako aj v podanom opravnom prostriedku, že je aj dedičkou po M. Š., resp. je aj závetnou dedičkou po D. Š., krajský súd vyhodnotil ako v danom prípade bezpredmetné, pretože na ňu ako príbuznú vo vzťahu k sestre jej starej matky zákon č. 503/2003 Z. z. jednoducho nepamätá. Čo sa týka námietky navrhovateľky, že v tomto prípade bol teda úplne vylúčený zo zákona manžel pôvodnej vlastníčky D. Š., ktorý zomrel X., a teda nemohol si uplatniť nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z., krajský súd poukázal na to, že v danom prípade si tento mohol uplatniť, resp. mal právo uplatniť si reštitučný nárok ešte podľa zákona č. 229/1991 Zb. o navrátení

vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“), prípadne si tento nárok v zmysle zákona č. 229/1991 Zb. mohla uplatniť aj samotná pôvodná vlastníčka M. Š.. Navyše tak, podľa názoru súdu, v danom prípade podľa ust. § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z. z. mohla urobiť aj sestra M. Š., a to V. K., rod. T., alebo podľa uvedeného ustanovenia aj matka navrhovateľky N. B., rod. K., ktorá ale toto právo nemohla uplatniť vzhľadom na to, že zomrela pred účinnosťou zákona č. 503/2003 Z. z..

V danom prípade teda podľa názoru krajského súdu správny orgán postupoval správne, keď rozhodol tak, že nepriznal navrhovateľke postavenie oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z., a to vo vzťahu k pôvodnej vlastníčke M. Š., rod. T., z dôvodov, ako uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia. Krajský súd zároveň poukázal, že takéto rozhodnutie bolo správne aj z dôvodu hospodárnosti konania, keď správne odporca rozhodol vo výrokovej časti II. rozhodnutia, že o reštitučnom nároku vo vzťahu k ostatným pôvodným vlastníkom a k ostatným pozemkom bude rozhodnuté samostatne.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 142 ods. 1 OSP (*správne malo byť § 250l ods. 2 OSP*), tak, že neúspešnej navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku podala v zákonom ustanovenej lehote odvolanie navrhovateľka. Žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Poukazujúc na čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky namietala, že v predmetnom napadnutom rozhodnutí Krajského súdu v Žiline v spojitosti s rozhodnutím odporcu č. ObPÚ-2009/00144-1-DUS boli porušené jej základné ľudské práva a slobody, nakoľko Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí nevyporiadal s jej zákonným postavením dediča predmetného nároku, zaručeného Ústavou Slovenskej republiky ako zákonom najvyššej právnej sily.

S odvolaním sa na ustanovenia § 2 ods. 2 písm. c/ a e/ zákona č. 503/2003 Z. z. uviedla, že M. Š., rod. T. bola dcérou oprávnenej osoby a ako taká sama spĺňala status oprávnenej osoby. Po jej smrti sa manžel zomrelej M. Š. stal jediným zákonným dedičom jej nároku, čím získal postavenie oprávnenej osoby. Navrhovateľka svoj nárok odvodzuje rovnako od dedičského titulu, t. j. dedením zo závetu, ktorým sa stala výlučným dedičom celého majetku zomrelého manžela M. Š., a tým aj analogicky predmetného nároku. Navrhovateľka vyjadrila presvedčenie, že výklad § 2 zákona č. 503/2003 Z. z. tak, ako si ho

vyložil odporca a následne krajský súd je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a právnym poriadkom Slovenskej republiky. Zároveň uviedla, že nárok k predmetu sporu jej prináleží aj po línii jej matky ako dcéry súrodenca oprávnenej osoby. Týmto súrodencom bola jej stará matka, na čo pamätá aj zákon v § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z. z..

Navrhovateľka vyjadrila nesúhlas s právnymi závermi prvostupňového súdu, pretože tento v rámci dôkazného konania, žiadne nové dôkazy nevykonala a v odôvodnení rozhodnutia sa iba stotožnila s rigidnou aplikáciou právnej normy tak, ako to urobil aj správny orgán, obchádzajúc účel reštitučného zákona (zákon č. 503/2003 Z. z.), ktorým zákonodarca mal v úmysle umožniť v širšej miere navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve oprávnenej osoby, prípadne vo vlastníctve jej právnych predchodcov, dedičov nevynímajúc, čím chcel nastoliť stav právnej istoty a spravodlivého vyporiadania veci v súvislosti so skrivodlivosťami páchanými predchádzajúcim politickým režimom.

Následne navrhovateľka poukázala na § 49 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“), podľa ktorého je správny orgán povinný rozhodnúť vo veci do 30 dní od začatia konania, vo zvlášť zložitých prípadoch rozhodne najneskôr do 60 dní, a ak nemožno vzhľadom na povahu veci rozhodnúť ani v tejto lehote, môže ju primerane predĺžiť odvolací orgán. Uviedla, že nárok uplatnila žiadosťou z 09. septembra 2004, ktorý bol správnomu orgánu doručený 24. septembra 2004. Je nesporné, že správny orgán o žiadosti rozhodol až 16. decembra 2009, t. j. po piatich rokoch, čo je v rozpore s predmetným ustanovením správneho poriadku a samo o sebe zakladá nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci. Žiadala odvolací súd, aby aj túto skutočnosť bral do úvahy pri rozhodovaní v merite veci.

V písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky žiadala odporca napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správne potvrdiť. Poukázal na to, že navrhovateľka vo svojom odvolaní neuviedla žiadne nové skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na zmenu preskúmaného rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu v Martine, a trval na tom, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonom č. 503/2003 Z. z..

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu a medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP). Odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred

na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky nie je možné priznať úspech.

Zákon č. 503/2003 Z. z. je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k interpretácii zákona č. 503/2003 Z. z. uvádza, že aj v tomto prípade sa jedná o reštitučný zákon, ktorým sa demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd, ktorými boli porušené všeobecne uznávané ľudské práva a slobody zo strany štátu. Štát a jeho orgány ako aj obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Tento výklad vychádza zo skutočnosti, že zmyslom všetkých reštitučných zákonov bolo zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období, pričom zákonodarca si bol vedomý, že odstránenie všetkých krívd nie je reálne a že sa musí uspokojiť len s nápravou krívd niektorých.

V súvislosti s navrátením vlastníctva treba v tejto súvislosti za právne relevantné ustanovenie považovať druhú vetu čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá vytvára priestor na to, aby zákon ustanovil limity osobného rozsahu potenciálnych reštituentov, a to explicitne vytvorením priestoru pre zákonodarcu ustanoviť osobný a vecný rozsah pri právnej úprave vlastníctva, respektíve majetkových otázok, napríklad tak, že zúži osobný rozsah vlastníkov.

Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. upravuje poradie oprávnených osôb tak, že primárne oprávnenou osobou je osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3. V prípade, že táto osoba zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
- e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

Tieto osoby podľa tu ustanoveného poradia sa stávajú oprávnenými osobami (vzniká im nárok) za predpokladu, že sú občanmi Slovenskej republiky a žijú.

Napriek tomu, že § 2 ods. 2 písm. a/ a b/ zákona č. 503/2003 Z. z. ustanovujú za oprávnené osoby pri splnení tam ustanovených podmienok dedičov zo závetu po pôvodne oprávnenej osobe, okruh oprávnených osôb podľa § 2 ods. 2 písm. a/ až e/ nekopíruje ustanovenia Občianskeho zákonníka o dedení (§§ 473-480), ale vytvára vlastný osobitný okruh oprávnených osôb, pričom okruh dedičov a okruh oprávnených osôb nemožno stotožňovať. Nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom nie je predmetom dedičstva.

Výklad § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z. z. tak, ako ho urobil odporca, nie je preto porušením čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a to preto, že status oprávnenej osoby nie je predmetom dedenia, ale danej osobe vyplýva priamo zo zákona. Vylúčenie určitých osôb z tohto okruhu je vecou zákonodarcu, postupujúceho v zmysle čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, majúci tiež a zreteľ faktickú nemožnosť absolútnej nápravy krívd predchádzajúceho režimu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné uviesť, že vymedzenie okruhu oprávnených osôb je pre pozemkový úrad záväzné, pričom mu z čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva zákaz jeho rozširovania, keďže ho ako orgán štátu zaväzuje konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Navrhovateľka si uplatnila právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom po sestre svojej starej matky, pričom svoje postavenie oprávnenej osoby vyvodila z § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Je namieste uviesť, že výpočet oprávnených osôb podľa tohto zákonného ustanovenia je uzavretý a nemožno ho rozšíriť ďalšou aplikáciou ustanovení Občianskeho zákona o dedení.

V prejednávanej veci zo spisu jednoznačne vyplýva, že oprávnenu osobou podľa tohto zákonného ustanovenia mohla byť stará matka navrhovateľky V. K., rod. T., ktorá zomrela X., alebo matka navrhovateľky N. B., rod. K., ktorá zomrela X., a teda pred účinnosťou zákona č. 503/2003 Z. z. (mohla si uplatniť jedine nárok podľa zákona č. 229/1991 Zb.). Prechod práva na vydanie veci aj na deti príbuzných v pobočnom rade už nepripúšťa.

Navrhovateľke nemožno priznať postavenie oprávnenej osoby ani podľa ustanovení § 2 ods. 2 písm. a/ alebo b/ zákona č. 503/2003 Z. z., pretože nie je ani dedičkou zo závetu po pôvodnej vlastníčke predmetných nehnuteľnosti M. Š., a nie je ani jednou z osôb, ktorej by toto postavenie prislúchalo podľa § 2 ods. 2 písm. c/ alebo d/ zákona č. 2003 Z. z..

Tak, ako už je uvedené vyššie, ak si zákonodarca pri prijímaní reštitučných zákonov bol vedomý, že nie je možné odstrániť ani napraviť všetky krivdy, ku ktorým došlo v období od 28. februára 1948 do 01. januára 1990, potom námietku navrhovateľky, že rozhodnutie odporcu a krajského súdu popiera jej ústavné právo na dedenie, nemožno považovať za právne relevantnú.

Nepochybil teda Krajský súd v Žiline, keď rozhodnutie odporcu potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací s poukazom na závery uvedené vyššie posúdil námietky navrhovateľky uvedené v odvolaní proti rozsudku krajského súdu ako nedôvodné, ktoré nemohli ovplyvniť rozhodnutie správneho orgánu ani prvostupňového súdu v danej veci. Preto napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP a § 250ja ods. 3 veta druhá OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP potvrdil. Pritom sa v podstate stotožnil s právnym posúdením a dôvodmi krajského súdu, súc viazaný tiež rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP).

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP ako aj § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP s poukazom na § 142 ods. 1 OSP tak, že navrhovateľke ich náhradu nepriznal, pretože v tomto konaní nebola úspešná, a odporcovi preto, že mu žiadne trovy z dôvodu podania neúspešného odvolania navrhovateľky nevznikli a ani ich náhradu neuplatnil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2011

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Petra Slezáková